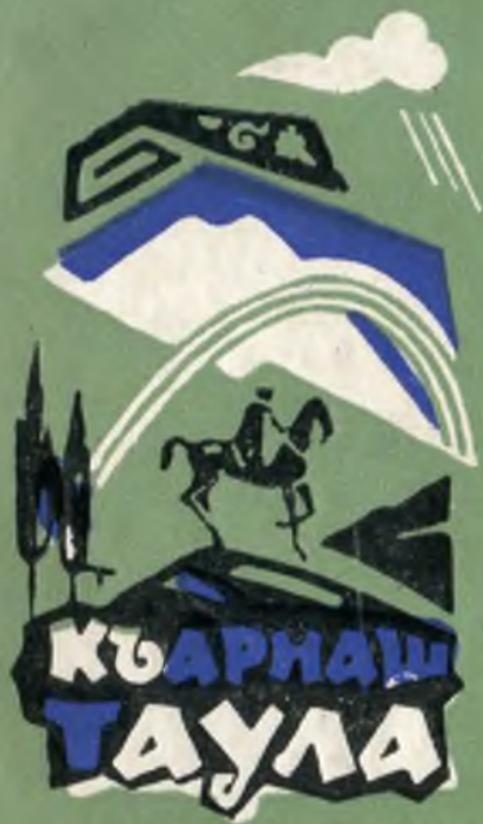


4(2) Караз. 47-5 Кар: 4829
С 91

ЮЙ ЮН Ч Л А Н Ы * З А Ш А Т



**СТАВРОПОЛЬ КИТАБ
ИЗДАТЕЛЬСТВОНУ
КЪАРАЧАЙ-ЧЕРКЕС БЕЛЮМЮ
ЧЕРКЕССК
1967**



Сюйюнчланы Азамат

Карач. 2

С 91

КЪАРНАШ ТАУЛА

35746

Назмиха
бля
дѣфирма

БИБЛИОТЕКА
Карачаев
К/СС

Жабура



ДЖЫРЫМ

Тау тѣббесиз болмайды,
Суу а атсыз.
Джюрек чыртда нъоймайды
Джырчыны джырсыз.

Джазгъанма, джазама мен,
Эндид джазарым.
Сенсе, сен, Ата Джуртум,
Мени баш джырым.

1963

ДЖУЛДУЗЛА

Мен джайлыкъда бир кече
Къош аллында таяндым.
Кече кёнсюл, кён чууакъ —
Джулдузланы санадым.

Накъутналмаз себгенча,
Тамам ачыкъ кёрюнюб,
Кёнсюл кённю кьойнунда
«Кьой джол» тышгенд тёгюлюб.

Темиркъазанъ, Сюрюучю,
Джетегейли Эгизле,
Боюнсхала хаб—хазыр
Джегер кибик «ёгюзле».

Керти элчи нишича,
Ай орагъы кьолунда
Кече ётюб барады,
Туура мени башымда.

Кече да ишчи кёреме,
Бош турмагъан кьоллары.
Джулдузладан толуду
Урунууну джоллары.

1960

КЪАЛАДА КЁГЮРЧЮНЛЕ ДЖАШАЙДЫЛА

Келгенди ол бурунладан,
Эртделеден къала-къала,
Тау ёзенде зм мийикде,
Къая зринде эски къала.

Ол джонулгъан хыршы ташдан
Чемер къол бла салыннганды,
Аны ачы хапарлары
Тарихлеге джазылгъанды.

Сабийчикле ойнай келиб,
Садакъ окъла табадыла.
Тёгерегин къазыб кёрсенг,
Тот кюбеле чыгъадыла.

Эски къала тау ёзенде
Къарауулча сюеледи,
Эртден сайын элге да кюн
Аны юсю бла тиеди.

Анда бюгюн кёгюрчюнле
Уя салыб джашайдыла,
Кюн таякъла арбазлада
Сабийле бла ойнайдыла.

Былай болса сау дуняда
Аскер-тенгиз кълаллада,
Сабийле тынч ойнар элле
Бюгюн бкстеу къраллада.

1960

АЛЁНУШКА

б а л л а д а

Ариу кыызчыкь Алёнушка
Уллу ташда джалан аякь
Олтурады суу бойнунда,
Тобукьчукьларын кьучакьлаб.

Ол эштмейди чыбчыкьланы
Ариу тукьум джырлагъанын,
Тюрлю-тюрлю гокга хансланы,
Къамишлени шыбырдагъанын.

Ол кёрмейди джарыкь кюнню
Суу кюзгюде джылтырагъанын,
Джыламсыраб кьайынланы,
Къалтыраб чапракь атханын.

Тобукьларын джабады
Аны кьутас чачлары,
Ташны тешиб барады
Аны исси кёз джашлары.

Ол дуняны унутханды,
Аны сагъышы теренди:
Кыызчыкьны суугъа нетиб,
Джангыз кьарнашы ёлгенди.

Джылама, джаным, ариучукъ,
Сагъышларынгы бир чач.
Башындагъы джарыкъ кёкге
Кёк кёзчюклеринги бир ач.

Къолчугъунгу узат меннге,
Тур ёрге, тобукъладан ал башынгы,
Кел биргеме, Алёнушка,
Бирге излейик къарнашынгы.

Мени да кёбдю сенича джарам,
Сенича излегенлерим.
Ала урушлада ёлгендиле:
Къарнашларым, тенглерим.

Сени къатынга сеир къаурала!
Мен бир амал табханма...
Мен быллай къаурала табмай,
Ненча джылны айланганма.

Бери къара сен, ариучукъ,
Таулада аллай адет барды:
Сыбызгъы тартыб ёлюк излейле,
Джыргъа ёлюк къалкъады дейле.

Ал къатынга къаураладан,
Сындыр, талайын алайыкъ,
Экибиз да сыбызгъыла этиб,
Суу джагъалада согъайынь.

Излейик тас болгъанланы,
Аланы алай кьоймайыкъ.
Шындык тюбюнден, суу ичинден
Биз барын чыгъарайыкъ.

Экибиз да сыбызгъы согъуб,
Уруш тюзлеге барайыкъ
Барайыкъ Днепрге, Доннга, Одерге,
Андан Къобаннга къайтайыкъ.

Барайыкъ сен айтхан джерге,
Дунья къарасын экибизге.
Киши айыб этмез, Алёнушка,
Бизни бу ишибизге.

Андан сора Къара тенгизге.
Шош тенгизге да элтирме.
Сени сыйынг тѣпбемде болсун,
Сора ызынга келтирirme.

Тур, кеч этме, эгешчигим,
Алёнушка, акъыллы.
Тау халкъда быллай адет барды,
Сен чыртда болма акгыллы.

Мен кесим кѣзюм бла кѣргенме
Алай излегенлени,
Суу бойнунда сыбызгъы согъуб
Излеб джюрюгенлени.

Джылама сен, Алёнушка,
Сагышларыңгы бир чач,
Башыңдагы джарыкъ кёнге
Кёк кёзчюклериңги бир ач.

Джылама, сен тюлсе джер юсюнде—
Кёбдю ёксюз болганла,
Къарнашларың, балаларың
Энтда сакълаб турганла.

Экибиз алай тебресек,
Бирге тутуб къолланы,
Ненча ана, къарнаш, згөч
Толтурурла джолланы...

Келчи, Алёнушка, кел,
Сау дуньяны аулайыкъ,
Бютеу кёзюсюз ёлгенлени
Биз терсликден даулайыкъ.

Тур энди, сюрт кёзлериңги,
Джюреклени сёңгдюрейик,
Суу шоркъала эжиу эте,
Ёлгенлени биз излейик.

Эштемисе, сеннге айтама,
Мени мындан кёб сирелтме,
Алёнушка, згешчигим,
Заманыбызны кеч этме.

Джылама, джылама, ариучукъ,
Сагъышларынгы бир чач,
Башынгдагы чууакъ кёкге
Кёк кёзчюклеринги бир ач.

Ол бушуудан сангырау болуб
Эштмей нёреме, ангыладым...
Кесини да сурат болгъанын сезиб,
Бек кыйналдым, бек сокърандым.

Ой адамла, ол суратха
Джан салыргъа боллукъмуду?
Ёлгенни сыбызгы тартыб,
Суудан чыгъарыргъа боллукъмуду?

Къалай аманды джер юсюнде
Аллай амал болмагъаны,
Аджал кёзюсюз алыб,
Адамланы кёрагъаны...

...Алёнушка уа суу бойнунда
Чачы тозураб джылайды,
Суугъа кетген джангыз къарнашы
Чыгъармед деб сакълайды.

Ол сакълайды умут этиб,
Суугъа тёге кёз джашларын,
Бюгюн да анала сакълагъанча
Урушдан къайтмагъан джашларын.

1964

ПАТРИС ЛУМУМБА

Зорлукъ оноуну,
Темир бугъоуну
Юзюлюб сынджыры,
Бу артыкълыкъны —
Колониялыкъны
Джетгенди ахыры.

Зор англиячы,
Джут белгиячы
Зорчулагъа къаршчы
Африка халкъла,
Кеслерин джанълаб,
Нюрешелле къаты.

Конгону халкъы,
Кѣлтюрюб башын,
Азатлыкъ излейти,
Зркинлик ючюн,
Аямай кючюн,
Барлыкъма алгъа дейди.

Конгелезчиле
Кѣбюн эздиле
Зорчу тушманланы,
Сайлалла ала
Кърал оноугъа
Ётгюр уланланы.

Джерни башына
Айтылды барына
Быллай батырлык иш,
Халкъны онг къолу,
Башчысы Конгону
Болду джигит Патрис.

Алай а джаула
Ачдыла къаугъа,
Аман кюн чабдыла.
Бугъоугъа салыб,
Тюйюб, къадалыб,
Азаб сынатдыла.

Джут белгиячы,
Американчы
Мурдарла джетдиле,
Санларын буруб,
Ток бла урдуруб,
Кёб зорлукъ этдиле.

Патрис, Лумумба
Талай нёгери бла —
Халкъны тюз джашлары
Тахса бермелле,
Чырт бюгюлмелле,
Ийилмед башлары.

Бир узакъ тюзге
Къарангы кече
Сени алыб келдиле,
Салайыкъ кёрге
Деб ёлтюрюрге
Буйрукъ бердиле.

Ма бу кёзюуде
Къумлу тюзледе
Кёкле такъыр болдула
Элле кычыргъан,
Джелле сызгъыргъан
Тауушдан толдула.

Къатынга барыб,
Ышаннга салыб
Атаргъа башлалла,
Солдатла ахсыныб,
Сени джазыкъсыныб
Аталмай тохталла.

Амма, не келсин,
Ким къолун берсин,
Узакъды, ташады.
Белгия абычар —
Бир ит джаныуар
Кеси атыб ташлады...

Зорну кеминде
Бир кюн зртденде
Танг нъурум бла
Сени келтирдиле,
Сени ёлтюрдюле,
Патрис Лумумба...

Сенден шоркъа анъгъан
Къызыл исси къан
Аралашады нъум бла.
Алайда болсам,
Джакъларем, тенгим,
Сени бауурум бла.

Зритеди ол къан
Неси саркъгъан
Африка джерлени
Къыйнады джанларын
Джан тамырларын
Ишчилени, эллилени.

Ачыдыкъ, кюйдюк,
Биз къара кийдик,
Бушуугъа бёлендик.
Тебиб джюрекле,
Къолла, билекле,
Алгъа тебиндик.

Капиталистле.
Империалистле
Халкълагъа чаба-чаба,
Исси къаба,
Барадыла
Оба таба.

Алалла джауубуз,
Кёбдю дауубуз
Зорчу къауум бла.
Бирлеширикбиз,
Кюреширикбиз
Алкъын, Лумумба!

Сени исси къанынг
Исси Африканы
Къумларын сугъарыр,
Тюзлюк нюрешге,
Зркинлик ишге
Минглени чакъырыр.

Бюгюн зркинлик
Байракъны тюбюнде
Миллионла атлайла,
Джангы туугъан
Сабийлеге анала
Сени атынгы атайла.

Кёллендиреди,
Тебрэндиреди
Сен этген бары иш.
Барлыкъды халкъын
Табхынчын хакъын,
Къарнашыбыз Патрис!

ЭРКИНЛИКНИ ЁКЮЛЮ КОСТАГЪА

(Уллу тегей поэт Хетагуров Коста туугъаны
100 джыл толгъанына)

Тюзлюк ючюн тууб таулу Тегейде,
Талай заман Къарачайда джашадынг.
Окъуй, ёсе, джюрюб уллу Ресейде,
Аны алчы джашларына ушадынг.

Къуш баласы нени кёрсе уяда
Аны этер, чыкъса эркин хауагъа.
Сен да аллайын къанат кериб дуньяда,
Эркин джашау болсун, дединг таулада.

Джарлылагъа дарман болуб сёзлеринг,
Къонгурауча зынгырдатыб джырладынг,
Айгъакъ этиб патчахлыкъны безлерин,
Сен халкъ ючюн бугъоу, тутмакъ сынадынг.

Тау къуш кибик сени ётгюр къарамынг
Юлгю болду таулуланы кёбюне,
Баш бошлукъгъа этген хар бир атламынг
Насыб берди миллетинге, джеринге.

Узаймайын башчы болуб орус халкъ,
Урунганла патчахлыкъны чачдыла.
Хар кимге да тенгди энди джер, мюлк, ханъ
Таулула да джарыкълыкъгъа чыкъдыла.

Насыб келиб, толуб бичген муратынг,
Джарыкъ джанад зркиликни чырагъы.
Миллетлеге сыйлы болуб сени атынг
Суратларынг тѣрюбюзю кѣонагъы.

Халкъынг тюшюб зркиликни джолуна,
Энди сеир хорламлагъа джетебиз.
Сен джюрюген ёзенледе, тарлада
Кенг джашаугъа джарыкъ джырла этебиз.

1959

КЪАРАЧАЙ ТОЙ

Нелигиз тойгъа барайыкъ,
Сабанчыла, малчыла,
Андан да юлюш алайыкъ
Урунууда алчыла.

Алгъы бурун абезекге
Энеу-экеу чыгъарла,
Джашла—къызла бу кёзюуде
Джюреклерин ачарла.

Узакъ созулуб тюз тебсеу,
Той джарылыр, чачырар.
Джел ургъанлай, къуш учханлай
Тебсеу болур, сен да бар.

Андан-мындан кычырырла:
— Къойма, марджа, оздуруб!
Биреу чыгъар «къысхагъа»
Кесин тартдырыб, создуруб.

Ол ариу кызыны аллында
Тёгерекге атылыр,
Бармакларыны учунда
Джюрюр, ойнар, чанчылыр.

Къобуз харс да кызыу болуб,
Бошалыргъа бу тебсеу,
Джаш ийилиб, черс бериб,
Халкъгъа этер бюсюреу.

«Ууатыб, илеб» санланы,
Къууанч зркин этилир.
Джырны, оюнну тауушу
Таудан тюзге зштилир.

ПОЭТНИ БЕЛИБАУУ

Ертенланы Азретге

Бу белибау туйюлдю
Не кюмюш, не алтын,
Алай а аны сакълайд
Тау элде бир къатын.

Бу белибау багъалыд,
Болса да наршаб.
Заман джукъа этгенд
Билеуюн ашаб.

Кёб джыл кёрмесе да
Поэтни хатын,
Тюзлюк белгича тутханд
Таулу къатын.

Аны бла къара кюн
Белин къаты тартханд,
Тюзлюкге тот къонмаз деб
Кёб кере айтханд.

Белине кыысыб
Зркиши белибауну,
Аллына баргъанд ол
Ол къаллы джауну.

Сабийи ач болгъан
Кюн да сатмагъанд,
Узакъ джолда да
Аны атмагъанд.

Белликни орнуна
Къысылгъан белибау!
Бюгюн не этеред,
Иеси болса сау?!

Бу хапарны мен
Саидден¹ зштдим.
О, таулу тиширыу,
Малкъар эгечим!

Танымайма сени,
Белгисизд манга атынг.
Ёнге сени къатынгда
Джукъ да тюлд алтын.

1964

¹ Саид Шахмурзаев —
белгили малкъар поэт.

КЪАРНАШ ТАУЛА

Хубийланы Османнга

Бир-бирине сакъ,
Бир-бирине кѣз-къаш,
Тау таугъа таянчакъ,
Тау таугъа къарнаш

Кими къартдан чыммакъ,
Кими къара — джаш,
Тау таугъа — таянчакъ,
Тау таугъа — къарнаш.

Башлары джумушакъ,
Тѣшлери уа таш,
Тау таугъа — таянчакъ,
Тау таугъа къарнаш.

Бир-бирине джакъ,
Бир-бирине къош—баш,
Эте лахор, ушакъ,
Тау таугъа — къарнаш.

Къайсы келсе да чакъ,
Болса да джаланбаш,
Тау таугъа — таянчакъ,
Тау таугъа — къарнаш.

Боран, джауум, джабалакъ
Келсе да аралаш,
Тау таугъа — таянчакъ,
Тау таугъа — къарнаш.

Туугъан джуртларын
Таймай сакълайла,
Тау таугъа таяныб
Алай джашайла.

Тёббелери мийик,
Кючден джетер нъуш,
Биригиу, суймеклик
Былайда къонуш.

Таула, Кавказ таула,
Туугъан джерлерим,
Джер джюзюнден саулай
Барды тилерим:

Адамла, таулача
Къарнаш болугъуз,
Дунияда тюзлюкню
Джаудан къоругъуз!

1961

МИНГИ-ТАУГЪА

Минги—Тауну баш кези
— Туугъан джерими зни.
Бешигимде тюшгенди
Ол кёз гинджиме мени.

Мен ёсгенме аны
Къаялы этегинде,
Атамы тыбырында,
Анамы кёкрегинде.

Акъ суратын мен аны
Джюрюген джолларымда,
Тауладан узакъ кенгде
Джорютгенме джанымда.

Узакъда да аязы
Тургъанды меннге къагъыб,
Кёнге джете тёббеси
Мийикликге чакъырыб.

Джюрктгенме биргеме
Къарыны тазалыгъын,
Нъуанч, бушуу кюнледе
Ёхдемлигини сыфатын.

Астрахань тюзледен
Къараб, сени кёрдюм:
Туугъан джуртну белгиси
Деб, кёлтюрюлдю кёлюм.

Джанкылышча, кучагъым
Кенг болса эди мени,
Къалмунъ тюзден узалыб,
Кучакълар здим сени.

1958

Калмыкия

ТАМБИЙ-КЁЛ

Сени атынг алгышлада айтылыб,
Гитчеликден башлаб суйюб кьойгъанма.
Джазыу бла узакъ джерге атылыб,
Мен кёрюрге табалмайын тургъанма.

Мен иш этиб, санга атланыб келирге
Кёб кюнлени джарым джолда кьалгъанма,
Болса да ой джюрегимде, кёлюмде,
Айыб этме, джеталмайын тургъанма,

Тансыкъ болуб тюрсюнюнню кёрюрге
Къум тюзледе кёб кюнлени изледим.
Башым бла учхан турна тизгинден
Кёнге айланыб, хаух кьанатла тиледим.

Джангы айгъа, тийген кюннге аманат
Этиб сеннге мен кёб салам ийгенме.
Кёлюмдеги тансыгъымы төгерге
Энди бюгюн кесим салыб келгенме.

Джазча джашнаб, бетинг джарыкъ ышарыб,
Джокъду сени тубанынг не булутунг.
Туугъан джуртда табийгъатны саугъасы,
Сени кёрюб, кыйын джолну унутдум.

Тау этекде сенден терен кёл болмаз,
Ариулукъда санга ниши тенг болмаз.
Айла, джылла ётселе да арадан,
Мени санга сүймеклигим кем болмаз.

ТУБАНЛЫ КЁЛ

Тау маралла, нийикле
Этегингде отлайла,
Къулачкъанат акъ къушла
Сени кёкден сакълайла.

Сагъышлача тубанла
Тюз башында туралла,
Эртден сайын бетинги
Кёз тиймезча джабалла.

Шоркъа сууну да ичмейсе
Тамагъынг бла сен сюзмей,
Ариулугъунгу кыызгъаныб,
Бирден ачыб кёргюзмей.

Кюн аллынга келгинчи
Тубанынги чачмайса,
Къамишкирпик, алакёз,
Нек кёзюнгю ачмайса?

Ачсанг а алай ачаса,
Кёз—къаш кериб, джылтыраб,
Къыйынлыкъны, сагъышны
Узакъ джары сен ташлаб.

Кёлтюрмейди джюрегим,
Ийнан мени сёзюме:
Чёб, чапыракъ тюшгенин
Сени кёксюл кёзюнге.

1961

ОКЪУУ ДЖОЛ

Окъуу кимге тиеди кыйын,
Кимге тынч болады дейле,
Хаман алай айтылганы сайын
Мен анга джууаб излейме.

Эсге тюшед мени элден салыб
Шахаргъа окъургъа тебрегеним
Кече сыртда, ауушда къалыб,
Шахаргъа джаяу келгеним.

Окъудум талмайын, излеб хаман
Илмуну учун, кыйырын,
Сынадым кесим ол затны тамам
Зауугъун змда кыйынын,

Тынчын кёрмедим: айландым ненча
Алдан ахыргъа дери ол
Таула, сыртла бла джаяу ётгенча,
Ал кюнумчаед бютеу джол.

1964

МЕН АЛАЙ ИШЛЕРГЕ СЮЕМЕ

Мен алай ишлерге сюеме:
Замандан кюш алыргъа,
Джолум тик, кыйын болса да,
Тохдаусуз алгъа барыргъа.

Мен алай ишлерге сюеме:
Джамагъат бюсюреу этерча,
Джазыу, сен меннге аллай кюч бер,
Мен муратыма джетерча.

Къарла, джаумла ауушуб,
Къумла джабса да джол ызымы,
Мен алай ишлерге сюеме;
Джылла джабмазча къол ызымы.

1960

ТАНГ

Биринчи кере элден биз
Шахаргъа окъургъа барабыз,
Элчи джашчыкъла, джеталмай,
Аууш башында къалабыз.

Биз джукълайбыз, сагъыш эте,
Кириб бичен тишлеге.
Биз джукълайбыз, сагъыш эте,
Тамблагъы джолгъа, ишлеге.

Уятды бизни замансыз
Джангы биченни ийиси,
Джайгъы танг да салам бере,
Юсюбюзге келед кеси.

Окъуу джолда биринчи танг!
Къызылы, агъы тѣгюлюб,
Кѣк джаулугъуну ткбюнде
Бизге ышарыб, кюлюб.

Асыры бек къууаннгандан
Джулдуз кѣзлери джылтырай,
Бизге ашыкъгъан бетинде
Чыкъ тамчыла ойнай.

Ийнакълады джарыкъ танг,
Кёлюбюз кёлтюрюлдю.
Аллыбыздагъы джашаугъа
Атхан тангча кёрюндю.

Андан сора ненча джыл
Биз окъудукъ, ишледик.
Сабан скърдок, къой нютдюк
Отда темир тишледик.

Сау адамгъа къуру да
Хар кюнде танг атады.
Ёнге манга хаман бир танг
Джарыкъ бериб турады.

Бюгюн ызыма айланыб,
Ётген кюнлени санасам,
Этилмеген ишле бла
Тенглешдириб къарасам,

Ол сыртдагъы танг, алтын танг
Тюшеди мени эсиме:
Иш алкъын алда кёреме,
Дейме кеси-кесиме.

1962

ХОЙНУХ КЪАЯ

Сен тау ауузгъа тюшгенли
Бек кѣб заман ѳтгенди.
Сени тарай джел, джауум
Энди хойнух этгенди.

Бюгюн озуб барама,
Хыны боран тюбейди,
Санга салыб, ѳшкнюн,
Джел топракъ злейди.

Къараб турдум туурангдан:
Бир аламат къаяса,
Сабанлагъа иймейин
Къара джелни тыяса.

Мен насыбха санарем
Иш юсюнде ашалсам,
Сен сабаннга этгенча,
Мен адамгъа эталсам.

1962

ШАРТ

Акъ булутну кёлекгеси — къара,
Къара ийнекни сютю — акъ,
Сары адамны уа къаны — къызыл,
Джашил бетлиди чапыракъ.

Ма аланы хар бири бекди,
Тюздю ёмюрлюк шартына,
Мени да барды аллай ышаным:
Сюймеклигим туугъан халкъыма.

1963

ОТ

Мен бикюн джюрегимдеги отну
Тёгеме аямайын арагъа.
Тыбырда отну уа нёмюб кьоялла
Дагъыда от этерге тамблагъа.

Ашхыды, игиди бу адетлери
Бизни таулу аналары:
Мен кетсем да, сууумасын отджагъа
Джылытсын ол башхаланы.

1963

ТИЛЕК

Ишлеб, арыб, джибиб келиб,
Мен оджагъада олтурама,
Анам этген джылы отда
Кёнюрегими къыздырама.

Джазыу, сен кесимден алгъа
Тыбыр отуму джукълатма.
Арт нюн топуракъ юлюшюмю
Туугъан джеримден кенг атма.

1956

КЕЛЛИК КЮНЛЕГЕ

Иги умут бла санълайма
Сизни, келлик кюнлерим,
Джангы джылла, джангы айла,
Джангы ашхы тенглерим!

Кюрешеме ишлерге
Берч тюшгюнчю кьоллагъа,
Бираз сокъмакъ зталсам
Сиз джюрюрюк джоллагъа.

Бюсюреу-сыпас эте
Саугъасына джашауну,
Джолдады деб излейме
Алтын мюйюзлю бууну.

1961

АНАМ

Джокъдан бюртюк, бар этиб,
Бауурунга кёлтюрюб,
Бизни ёсдюрдюнг, ой анам,
Акъ сютюнгю ичириб.

Хуюн зше, халы эте,
Кёз суунгу кьурутуб,
Джукъу, тынчлыкъ табмайын,
Рахатлыкъны унутуб.

Суу агъачынг бойнунгда,
Сени урчугъунг кьолунгда,
Кёзюнг кьыймай сен бизни
Тюшкюрюрге кьойнунгдан.

Балаларынг ауруса,
Сен кюлмейин, ышармай,
Кесинг къараб кече, кюн
Дохтурлагъа ышанмай.

Къара кюнде тыбырда
Отубузну ышырыб,
Джукълатмайын ашырдынг
Бизни кёрюрге ашыгъыб.

Барыбызгъа, ой анам,
Сени акъылынг бѣлюнюб,
Джолгъа чыкъсакъ тѣзмейин
Биз тюшюнгде кѣрюнюб.

Халибизге къайгъырыб,
Сескеклениб, сакъ болуб,
Бизни ючюн, ой анам,
Къара чачынъ акъ болуб.

Джашау уллу тенгизди,
Ол тенгизден ѳталмай,
Сен бичгенча, ой анам,
Биз да тамам эталмай.

Заман чабыб, ой анам,
Биз да сюрюб джеталмай,
Джашау кетиб барады,
Сени разы эталмай.

Мен сен берген къаламны
Къолгъа зртде алгъанма,
Бююннге дери сеннге
Нек джыр джазмай тургъанма?

Ол эртде джазылгъанед,
Анам-джаным, ийнан сен:
Тюшмей тургъанды ансы
Акъ къагъытха джюрекден.

1960

ДЖАНГЫЗ ЭГЕШЧИГИМ

(кюу)

Унуталмайма, кьуруталмайма,
Мен табалмайма бир кечим,
Джаз гокга хансча чагъа келгенлей
Думп болуб кьалгъан эгечим!

Кьарнашларынгы, халал анангы
Сен бир бек мыдах этгенсе:
Кёзюу чанъырыб, сёлешелмейин,
Осият этмей нетгенсе.

Сен джашнай келиб, бир джашлай нетдинг
Узань джолланы ууундан,
Тюзледен кьайтыб толу аякъ ичмей
Таулары таза сууундан.

Сени арт кере кьыш кёргенек да
Кьышча кёрюнед джайыбыз,
Кюнню кёзюн да иги кёрмейбиз:
Толмай батханд да айыбыз.

Кесинг орнатхан ол гокга хансла
Джыл сайын джашнаб чагъалла,
Ой ньарайла да сени кёрмейле:
Бир мыдах болуб агъалла.

Ол кесинг сүйюб алгъан китабла
Къара кийгенлей туралла,
Бктеу ичинде джазылгъан сёзле
Сени атынгы айталла.

Юйде сабийле сени сорсала,
Келед, джолдад, деб тыяма.
Аллына къарайыкъ, кел деселе уа
Мен джылайма да къояма.

Ой джарлы ананг эм къарнашларынг
Энд къабырынга барабыз;
Кесинг орнатхан гонга хансладан
Элтиб башынга салабыз.

Дохтур болургъа муратынг баред,
Кесинге дохтур джарамад,
Джангыз бир эгеч төрт къарнашха деб
Хыны джазыу да къарамад.

Анам бизни да шахарда къоюб,
Тохдамай элге кёчгенди:
Кюн сайын барыб, джылай да къозгъай
Сени джукъусуз этгенди.

Хар эртден сайын мен суу джагда
Сен суйген джырны джырлайма,
Мен сёзюн айтыб, суу эжиу этиб,
Таш джибигинчи джылайма.

Унуталмайма, кьуруталмайма,
Мен табалмайма бир кечим,
Джаз гонга хансча чагъа келгенлей
Думп болуб кьалгъан эгечим.

1958

КЪАРНАШ СЁЗ

Сюйюнчланы Ханафийге

Сабий кюнден бирге ойнаб,
Бирге ёсдюк,
Биз тёлюню кыйын джолун
Бирге кёрдюк.

Экибиз да бирге атладыкъ.
Кёб джылланы.
Сен илмуну джолун тутдунг,
Мен — джырланы.

Илму тенгъиз чайкъар, аман
Этме кёлню.
Мен да барама назму таугъа,
Тартыб белни.

Мен бу джолда табхан эсем
Кюмюш бюртюк,
Сени да бард анда юлюшюнг
Иги кесек.

Илму иши—уллу ишди,
Урун джигер.
Къарнаш сёзюм джашауунгда
Болсун нёгер.

1965

КЁКЮРЕГИМДЕ СЕН ОТ ДЖАКЪДЫНГ...

Кёкюрегимде сен от джакъдынг.
Бу отмуду, шынгкъартмыды?

Бу отну, арабин, тамызыгъы
Къайынмыды, наратмыды?
Кёкюрегимде сен от джакъдынг.
Тамызыгъы бусакъмыды?
Меннге быллай джарыкъ тёкген
Фанармыды, чыракъмыды?

Кюнюм тюшюм тансыкълыкъда,
Сени кёлюнг рахатмыды?
Зртден, ингир айырылмагъан
Бу кетмезлик къонакъмыды?

Бу бош от болмады, орун этди.
Бу от туюклюдю, ёртенди.
Бу отну тамызгъы, къарайма да,
Ариуум, сенден келгенди.

«Сен атханса, — дейди эсим, —
Кёз джилтинден тюшгенд ёртен»,
Ол ёртенде кюеме мен,
Манга кенгден къарайса сен.

Быллай кючлю тамызыкъны
Аз джашаб сен къайдан табдынг?
Мени алай суймей эсенг,
Кёкюрегимде нек от ачдынг?

От алыргъа да келед адам,
Сен да, ариу, бир келсенг а
Муну бир-эки кёсеуюн алыб,
Быллай от этиб бир кёрсенг а.

Эшда, ол отха мен кесим
Бишсем кюйсем да тёзерме,
Сени менича къыйнамаз ючюн,
Ол отда кесим кюерме.

Сенге эжиу айтдыргъынчы,
Джырларыкъма мен джырымда.
Къоймам сени, сен от этгинчи
Мени юююю тыбырында.

ДЖОЛДА

Экибиз да биргелей
Кетиб барабыз джолда:
Сен мени онг джанымда,
Мен а барама— солда.

Сен келесе ашыра,
Бир сууунъ кюн джелде.
Айталмайма: къайнайла
Иги умутла кёлде.

Биз барабыз джашил паркда
Бирге джаяу джолчукъну,
Ушакъ эте, эслемей
Сыртдан ургъан сууукъну.

Мен сени джолунга
Ала кюйюзле атмайма,
Кёкден алыб джулдуз саугъа
Берирме деб да айтмайма.

Кёб бюсюреу этеме
Джашауну бергенине:
Бизни бу джер юсюнде бу бош
Джолчукъда элтгенине.

Ыразыма мен джолчукъну
Хансына, чыгына, ташына.
Ауушдурмайма мен аны
Кюйюзню къатапасына.

Экибиз да келебиз,
Бош джолчукъ бла келебиз,
Гокга хансны чакъгъанын
Сен да, мен да сюебиз.

«Чыкъ, таш неге керекди», —
Дерге боллукъса, ариу, сен.
Кёзюнге къараб анга
Джууаб этерикме мен:

—Ол чыкъны не джел, не кюн
Кебдирликди, ашыкъма.
Ташланы уа джолунгдан
Кесим къоратырыкъма.

Сен мени суймеймисе,
Сюемисе — билмейме.
Мен сени аягъынгы
Ташха тиерин суймейме.

ДЖАНГЫ ДЖЫЛНЫ БОСАГЪАСЫНДА

Бир чакъда да бузламагъан,
Къара сууча, исси тылпыу,
Джюрегими бютеу алыб
Санга сагъыш, санга талпыу.

Бир чакъда да тюрленмеген
Джашил назча, хаман чагъыб,
Джюрегими тамырлары
Анга ашау бере арыб,

Чирчик этиб, чапракъ этиб,
Агъармед деб къарасам да,
Сериуюнлюк берирмед деб,
Болджал салыб сынасам да

Болмайды. Мен тюбедим,
Сёлешдим ингир алада
Тенглерими арасында,
Джангы джыл босагъада.

Кёлумдегин ачалмайын
Ненча джылны барлыкъма?
Сеннге айтмай нетгеними
Джангы джылгъа айтырыкъма.

Анга былай тубегенлей
Мен алгыш этерикме,
Сени бла джазыууму
Бир этсин деб тилерикме.

ДЖАНКЪЫЛЫЧ

Сен тюзледе, мен таулада—
Танг несек джол арада.
Бир джел болад, бир кюн джауад —
Тюрленеди хауа да.

Ёнге бюгюн джауум тохдаб,
Хауа сеир тазады:
Чегетле джашил джашнаб,
Кёкден да нюр джауады.

Тауну башын тюзге кёшуб
Бир джанкъылыч тургъанды,
Бизни ишибизча тюзелмей
Къынгыр кёпюр болгъанды.

Джанкъылычны тюзетирге
Джетсе мени къарыуум,
Джюрегимден джюрегинге
Джол этерем, ариуум.

* * *

Сени манга кыызгъаныб,
Бютеу дуня кызгъалыб,
Къобан толкъун болса да,
Джерни юсюн ол алыб,
Мени сенден айырыб,
Кёзюсюз аудурса да,
Сюймеклигими жарыгъын
Джырларымда кюярма.
Ол жарыкъ бла сен келсенг,
Мен жангыдан кюбарма,
Кюбарма тенгиз тюбюнден
Джырлар ючюн сени юсюнгден.

АЙ СУУДА БАТМАЙДЫ

Мен джюрегими сууутур ючюн
Джарар амалла излейим.
Тюзледен ургъан сууукъ джеллеге
Кенг къучагъымы керейим.

Мен сени дженгил унутур ючюн
Къарайым башха къызлагъа,
Джаякъларымы салыб кёрейим,
Къарлагъа, гыйы бузлагъа.

Исси джюренни сууутур ючюн
Мен тау хауагъа кетейим.
Андан да себеб боллукъ тюл эсе,
Тенгиз джагъагъа кёчейим.

Тенгиз джагъадан себеб болмаса,
Мен сора къалай этерме?
Джер этекледе мени къоймасанг,
Сора айрымканнга ётерме.

Къыцхы чилледе чакъгъан суймеклик
Джелге, суугъа бой салырма?
Кесингден кенгнге ата эсенг да,
Сен атхан сууда барырма.

Ай суугъа тышсе кълкыб тургъанча
Сюймеклик батмаз, джукъланмаз.
Ай кёнде, сюрмеклик кёнюрекде
Джарытыб турур, сууумаз.

ШОШ ТОЛКЪУНДА АКЪ ДУУАДАКЪ

Тау башында кызла кибик наратла
Кёксюл кёлню тегерегин кёршалаб,
Кёл да кычда чачын, башын тарайды,
Джагъаларын ханс зыгытдан тазалаб.

Къанатлыла башыбыз бла учалла,
Кюн да кёзюн джерге ачыб ышарад.
Джолдан узакъ болмай бир акъ дууадакъ
Кёксюл кёлде, кър джуммагъча, агъарад.

Сейир тюлмюд: кыш аллында табигъат
Тазалыкъны, ариулукъну излейди.
Джер юсюнде джан, джаныуар, къанатлы
Келлик кышха тазаланыб тюбейди.

Кёл ичинде акъ дууадакъ джууунуб,
Къанат кериб, чабыб, учуб ойнайды.
Сора тохдаб, бурну бла суу алыб,
Сыртын, бойнун, акъ ёшюнюн чайкыайды.

Тау кёк кёл да ол чайкыалса, чайкыалыб,
Ол тохдаса, сабыр болуб тохдайды.
Дууадакы ариулугъун кёрюрге
Бойнун созуб, суу кюзгюге кыарайды.

Джел аяз да кенгде тохдаб, туракълаб,
Толкъунла да белляу айта ийнакълаб,
Суу тамчыла тёнгерейле юсюнден,
Къанатында эм бойнунда джылтыраб.

Башын салыб сол къанатны тюбюне
Джюрегини ургъанына тынгылай,
Шош толкъунда акъ дууадакъ чайкъалад,
Рахатлыкъны тенгизине батханлай.

Джашил назла суу ичинде баш уруб,
Черс берелле ариулукъну аллында,
Кёксюл кёлню суу сураты, акъ кызы
Тохтагъанды сабыр джюзген толкъунда.

Кёл сюзюлюб, тюрсюнюне базыныб,
Кюзгюсюне мийиклени чакъырад.
Ариулукъну, тазалыкъны патчахы —
Акъ дууадакъ шош толкъунда чайкалад.

* * *

Сабан сюрюб акъ нъагъытха
Урлукъ атханма эсимден,
Мюрзеумю чагъар, хансмы чагъар,
Сен иги кёрлюксе менден.

1963

* * *

Ёлмезлик киши джокъду,
Аджал салмаймыд болджал?
Аджалдан эсе иш тамада
Ишим барды, сабыр бол, аджал.

1963

* * *

Джашауда таш да, суу да тубейле,
Аланы арасын сен айыр.

Суугъа таянма, таян ташха:

Ийнан, суу кетер — таш кялыр.

1960

* * *

Аны джазгъанында барды иги назмулары,
— Ол позтди, фахмулуду дейсиз.
Ёчешмейме, кечени да болады джулдузлары,
Алай а кёкде биз Айны излейбиз.

1960

ДЖУГЪУТУР

Тургъан джери кьоянны
Ханс тюбюдю, кёкенди,
Къарт болса да джугъутур,
Кёлю алкъын ёхдемди.

Ол тартады мийикге,
Юреннгенин кьоймайды:
Ол тау башында туугъанды,
Тау хауадан тоймайды.

Ол эм мийикге чыгъыб,
Ёрге тутуб башын,
Джашлыгъын эсге тюшюре,
Джелге таратад сакъалын.

Кеси—кесине менден
Мийик джан джокъду дейди.
Асыры ёхдемден башы бла
Учхан кьушну кёрмейди.

1957

КЪЫШ

Къач кёб кюнню туракълай
Сыртлыкъладан ташайды,
Аны орнуна къыш келиб,
Акъ мамукъну кенг джайды.

Ол мамугъун тёшеди
Ёзенлеге, таулагъа.
Отлай тургъан малла да
Джыйылдыла баулагъа.

Миялача джылтырайд
Кёк сууланы бузлары.
Акъ джабыугъа тюшелле
Чаналаны ызлары.

Къыш мамугъун чагъады
Булут этиб, чарс этиб,
Ары-бери чабады
Келген джолун тас этиб.

Келгенинге, акъсакъл,
Сокъуранма, сабыр бол.
Кюн тийгенлей аязыб,
Ачыллыкъды санга джол.

КЪОЗУЧУКЪ

Дерслерими тындырыб,
Юй джумушха джарайма.
Мен аш бериб, суу салыб,
Къозучукъгъа къарайма.

Кютючюкню бойнуна
Къонгураучукъ танъганма,
Хаман ала къойнума,
Эрне этиб къойганма.

Тауукълагъа аш атсам,
Чынгай келиб, къысдайды.
Бюртюклени сыйырыб,
Кёзюн къысыб ашайды.

Къуйрукъчугъу къымылдай,
Бабушланы къууады,
Къонгурауу зынгырдай,
Мени ызымдан чабады.

Юсюндеги кёрпеси—
Таза бухар, кём-кёндю.
Ол чабады, ойнайды,
Джюрекчиги бёгенди.

1958



Детство



АТА ДЖУРТУМ

Джандан суйген Ата джуртум,
Хар бир джеринг ёсед, чагад,
Джокъду сени ачынг, джугунг,
Сенсе берген меннге къанат.

Сени джерингде — Москва,
Сени джерингде — Ленинград,
Сени джерингде — Минги-Тау,
Мени ёсдюрген джамагъат.

Джандан суйген Ата джуртум,
Ленинизмни анасы,
Сенден этед дунья умут,
Урунганланы къаласы.

Сенден джигер, сенден чемер
Халкъы болгъан, таб аллай джер,
Мен туугъан эл, мен ёсген джер,
Алтын джуртум—СССР!

РАХАТЛЫКЪНЫ ДЖЫРЫ

Дунияны тамалы —
Халкъла суйген рахатлыкъ,
Къралыбызны хар иши
Анга этед шагъатлыкъ.

Джер — джашаргъа тамаша,
Ай — билимге алаша,
Джулдузлагъа джетгенбиз,
Рахатлыкъгъа джол ача.

Джерден Айгъа суйюмчю
Бизден барды биринчи:
Совет Джуртну белгиси—
Орагъы бла чёгючю.

Айны, Кюнню, хауаны
Тахсаларын ачабыз,
Къазауатны, къаугъаны
Булутларын чачабыз.

Урунууда бегийди,
Аллынады кючюбюз.
Партиябыз чакъырад:
Кёбдю этер ишибиз.

Джер- — джашаргъа тамаша,
Джулдузлагъа джетгенбиз,
Ай-— билимге алаша.
Рахатлыкъгъа джол ача.

1961

ФЕСТИВАЛЪГЪА

Партия берген планны
Толтуруб барабыз,
Коммунизм мекамны
Тамалын салганбыз.
Мийик тутуб байракъланы,
Бирден алыб аякъланы,
Джигер урунайыкъ,
Биз алгъа атлайыкъ.

Оруслу, къарачайлы,
Черкесли, ногъайлы,
Абазалы — къарнашла —
Джигер кызла бла джашла,
Ишлемеген тишлемейди —
Къууаныб ишлейик.
Байрамлагъа хорлам бла
Биз джарыкъ тюбейик.

Фестивальгъа барайыкъ,
Къууанчха къарайыкъ,
Джарыкъ джырла джырлайыкъ,
Тебсейик, ойнайыкъ.

Джел ургъан кибик бурулуб,
Биз аякъ бюгейик,
Къуш учхан кибик биз учуб,
Ма алай тебсейик.

Къанатланы керебиз
Биз мийик хауагъа,
Бу насыбны партия
Бергенди саугъагъа.
Мийик тутуб байракъланы,
Джигер урунайыкъ.
Бирден алыб аякъланы,
Биз алгъа атлайыкъ.

Джылтырасын, джашнасын
Джашлыкъны къууанчы.
Джюрюгюз тойгъа, тенгле,
Хайда ойна, тебсесинле,
Шахтачы, тууарчы.
Сабанчыла, къойчула.
Харс уругъуз, джашла, кызла,
Харс, харс, эй тойчула!

1960

ДЖАШ ТЁЛЮНЮ ДЖЫРЫ

Джерни хазнасын къазгъан ишчиле,
Джаш сабанчыла, малчыла,
Биз ара мюлкде талмай урунуб,
Болабыз иште алчыла.

Халкъыбыз берген зауукъ джашауну
Биз сыйлаб тута билейик.
Джашла къызла да ашхы джолдашла,
Къадалыб джигер ишлейик.

Бизни аллыбыз айланса, тенгле,
Не джаум, не джел тыялмаз.
Таукъл атлагъан, бирикген кючге
Суу тау да буруу болалмаз.

Къолубуз бла коммунизмге
Тыйыншлы юлюш къошайыкъ,
Биз бешджыллыкъны салгъан борчларын
Алгъа толтуруб бошайыкъ.

Узакъ ёмюрге джылтыраб барсын
Джарыкъ джашауну чырагъы,
Дуньягъа юлгю болуб джашнасын
Ленинни сыйлы байрагъы.

1966

КЪАРАЧАЙ

Октябрны джарыкъ тийген кюнюнден,
Тау Къарачай, толу зркинлик табханса.
Шох юйюрню — совет халкъны ичинде
Россиягъа гитче къарнаш болганса.

Окъуу чыгъыб сени ана тилингеде,
Туугъан халкъынг къууанч джырла джырлайды.
Шахарынгда змда узакъ злингде
Шыбыла кюч, джарык болуб, джашнайды.

Джай кюнледе джашнайдыла ёзенле,
Унутмазла сизни къараб кёргенле,
Джашил бурма чакъгъан бухар чегетле,
Татлыдыла сизде ёсген кёгетле.

Тау хауангы дарманлыкъгъа сайлайла,
Гараларынг, шампан кибики, къайнайла,
Къаяладан агъа-саркъа чат суула,
Шоркъаларынг суу алышмакъ ойнайла

Керти джашау бизге бергенд партия,
Джуртубузда чыгадыла тулпарла.
Ёс энди сен терек бачха чакъгъанлай,
Туугъан джуртум, суйген джуртум, Къарачай!

ДОММАЙ

Бурун кийик доммайла
Тутушуучу талала, —
Тоханала салыныб,
Нюр чыракъла джаналла.

Кёзюнгде кюн таякъла
Алтын окъа согъалла.
Кюмюшшоркъа чат суула
Джылтыраб, джаныб агъалла.

Альпинистле, туристле
Ыранлагъа минишиб,
Тау башлагъа чыгъалла,
Къушла бла зришиб.

Тюрлю-тюрлю хансларынг
Джашил нюрге бояйла.
Доммай, сени кёргенле
Къарамынгдан тоймайла.

Къарнашлыкъны, тенгликни
Отун шынкъарт зтейик.
Шохлукъ отну джылыуун
Еиз тенглеге берейик.

1964

КЪАРАЧАЙ ШАХАРЫМА

Тансыкъ болуб нѣбден бери,
Бир да чыдаб тѣзалмай,
Шахарыма мен келеме,
Кенгден къараб нѣз алмай.

Таракъ тишлей, джити таула
Мийик туруб, сюелиб,
Энчи салам мен береме
Минги-Таугъа ийилиб.

Къобан суу бла Теберди
Къучакълашыб ётелле,
Толкъунлары джылтыратыб,
Суу мынчакъла бюркелле.

Хайда, джашна, чакъ, шахарым,
Кѣк суула бла къайылыб,
Сени башха шахарладан
Бек сюеме айырыб.

1956

АЛИЙЛАНЫ УМАРНЫ ДЖЫРЫ

Революция сени ийгенди
Таулада кьуллукъ этерге,
Совет властны толу бегитиб,
Халкъны кёлюне джетерге.

Партия берген ишлени этиб,
Къызыл байракъны тюрюнде,
Батыр большевик Умар барады
Алчы ленинчи тизгинде.

Север Кавказда партия салгъан
Аманатланы толтуруб,
Умар Кремлде ушакъ этеди
Уллу Ленин бла олтуруб.

Урунганланы ёкюлю — Умар,
Таулада ёсген илячин,
Сен аямадынг къарыуну, кючню
Эркинлик ючюн, халкъ ючюн.

Батыр большевик, фахмулу алим,
Ишлеринг юлгю болалла.
Кесинг джандыргъан билим чыракъла
Таулада джарыкъ джаналла.

1965

СОВЕТ СОЮЗНУ БАТЫРЫ БАГЪАТЫРЛАНЫ ХАРУННГА

Къарачайны къаблан кёллю уланы,
Миннген атынг окъла ётмез къадамад.
Уруб ётдюнг Днепр, Дунай сууланы,
Узакъ джерге элти узун къазауат.

Танка полкунг джолгъа чыгъыб тебресе,
Джер тебрениб ,кёк кюкюреб башлаед.
Урушлада джаугъа тюбев сермесе,
Эм махданчакъ аскерлерин чачаед.

Не кечеле, къаллай кюнле кетдиле,
Джайла, къышла талай кере ётдюле.
Танкистлеринг джигитликле этдиле,
Кёб элlege ала зркинлик бердиле.

Партияны башчылыгъы кюч бериб,
Совет аскер халкъыбызны сакълады.
Джуртубузгъа чабхан фашист итлени
Чегибизден кюн батханнга къысдады.

Кёнкюрегинг, илкер кибик джашнайды
Кърал берген орден, медал саугъадан.
Совет халкъны бёгек джашы, батыры,
Джигитлигинг унутулмаз таулада.

1957

САКЪЛАЙМА

Таулада ёсген
Субай наратча,
Ариуду сюегинг,
Сени санынга
Бир таб джарашад
Юсюнге кийгенинг.

Совхоз мал бла
Таугъа кетгенли
Джанымдан сюйгеним,
Ой ариу наным,
Сени кёрмейин
Кюеди джюрегим.

Ах иги сагъан,
Вертолет бла
Таулагъа барыред,
Билмей тургъанлай
Сени къатынга
Бир тюшюб къалыред.

Ауушла, тарла
Къардан толсала,
Джол бегиб къалса да,

Аллынга къараб
Сакълаб турлукъма,
Узакъда болсанг да.

Бюгюн, тамбла
Келед мал бла
Деб джолгъа къарайма,
Сен эштирменг деб,
Таулагъа айланыб,
Таралыб джырлайма.

1958

КЁКАЛА

Кёкле тубюнде, кёкбаш юйледе
Джашайды ариу Кёкала.
Экибиз бирге кюйюб барабыз,
Кёнала, санга тарала.

Джарыкъ джулдузча, сени суююмюнг
Къууат салады шахаргъа,
Ышаргъанчыгъынг, ала кёзлеринг
Къоймайла бизни джашаргъа.

Субай санынга ариу джарашхан
Кёк бетли чебгең ниесе,,
Экеулен болуб сени сюебиз:
Сен къайсыбызны сюесе?

Энди ахыры, ачыкъ айтабыз,
Турмайын кенгден кёл ала.
Бу эки къолну къайсын тутарын
Кеси ойласын Кёкала.

Экибиз бирге аллынга келдик,
Бир-бирибизден уяла,
Халал тенглени харам этме да,
Бирин сайлачы, Кёкала.

1960

КЕКАЛАНЫ ДЖУУАБЫ

Кёкле тубюнде, кёкбаш юйледе
Мен бир къайгъысыз джашаем,
Тойгъа-оюннга кшошулмай эдим,
Мен суймекликден ташаем.

Бизни тийреге сиз тойгъа келиб,
Юйде олтуруб нетдигиз,
Бирден кёзюме къараб ышарыб,
Мени тынчлыкъсыз этдигиз,

Экигизге да бир сёзюм джокъду.
Джашла, сиз ашхы, аламат.
Халал тенглени шохлугъун бузсам,
Не айтыр манга джамагъаг?

Экигизни да мен айырмайын
Бирча багъалы кёреме.
Айыб этмегиз, тюзюн айтайым:
Мен башха джашны сюеме.

1961

СЕНИ КЁЗЛЕРИНГ

Сени кёзлеринг — кёкде джуддузла,
Къашларынг къара къундуздан
Мен сени сайлаб алгъанма, ариу,
Бютеу дуньяда кызыладан.

Мени джюрегим — суймеклик тенгиз,
Сени джюрегинг — айрымкан.
Тенгизден чыгъыб къайры барлыкъса,
Тёгерегингден алынсанг?

Айрымкан бла тенгизги, ариу,
Джагъалары уа бир болур.
Мен суйген кибик сени сюерик
Джерни ксюнде ким болур?

Сени зсинге келе болурла
Бир башха тюрю умугла.
Сууну нюсеген суудан ичеди,
Кеге нерекле булутла?

Мени джюрегим — суймеклик тенгиз,
Сени джюрегинг — айрымкан.
Тенгизден чыгъыб къайры барлыкъса,
Тёгерегингден алынсанг?

1965

БИР ЫШАРЫУ

Сен мурат этме энчи айтад деб,
Кёзден айтад деб ойлама,
Дунияны кызы кыраб турганлай,
Джырымы санга джазама.

Айтхан сёзюмю бегитир ючюн
Мен шагъатла да табайым.
Бир кёз джетдирсенг, хапар айтырла
Акъ кыарда аякъ ызларым.

Кийикни кесин кёре турганлай,
Неге керекди бу ызла?
Кыайдан чыгъалла, кыайдан тууалла
Кёзлеге алтын джулдузла?

Татлыдан татлы болуб чагъады,
Джашнайды умут, ышаныу.
Тейри джарыкъча, алай кёрюнед.
Сен берген джангыз ышарыу.

1965

КЁГЮРЧЮНЛЕ

Талай элден
Узакъ джерден
Кёгюрчюнле учхандыла.
Кёрюб кёбню,
Кериб кёкню
Булутланы ачхандыла.

Келиб бизге,
Таугъа, тюзге,
Рахатланыб кьонадыла.
Иги умутда,
Совет джуртда,
Кёл табыб, кьууанадыла.

Кёксюл бетли,
Берекетли —
Тынчлыкъ излеб келгендиле.
Кёб миллетни.
Тюз иннетли
Болгъанларын билгендиле.

Тынчлыкъ ючюн,
Кёб кёгюрчюн
Белгидиле, шагъатдыла.

Джер юсюнде,
Кече, кюн да
Бизге огъурлу къонанъдыла.

Джамагъатым,
Аманатым:
Сиз былалгъа кычырмагъыз.
Сау болсунла,
Солусунла,
Кёгюрчюнле — учурмагъыз.

1957

БАШЛАРЫ

Назмула

Джырым	6
Джулдузла	7
Къалада кёгюрчюнле джашайдыла	8
Аленушка	10
Патрис Лумумба	15
Эркинликни ёкюлю Костагъа	21
Къарачай той	23
Позтни белибауу	23
Къарнаш таула	27
Минги-Таугъа	29
Тамбий-Кёл	31
Тубанлы кёл	33
Окьюу джыл	35

Мен алай ишлерге сюеме	36
Танг	37
Хойнух къяя	39
Шарт	40
От	41
Тилек	42
Келлик кюнлеге	43
Анам	44
Джангыз эгешчигим	47
Къарнаш сёз	50
Кёкюрегимде сен от джакъдынг	51
Сеннге эжиу айтдыргъынчы	53
Джолда	54
Джангы джылны босагъасында	56
Джанкылыч	58
Сени манга кыызгъаныб	59
Ай суугъа батмайды	60
Шош толкъунда акъ дууадакъ	62
Сабан сюрюб анъ къагъытха	64
Ёлмезлик киши джокъду	65
Джашауда таш да, суу да тюбейдиле	66
Аны джазгъанында	67
Джугъутур	68
Кыыш	69
Къозучукъ	70

Д Ж Ы Р Л А

Ата джуртум	72
Рахатлыкъны джыры	73
Фестивальгъа	75
Джаш тёлюню джыры	77
Къарачай	78
Къарачай шахарыма	80
Доммай	79
Алийланы Умарны джыры	81
Совет Союзну Батыры Багъатырланы Харуннга	82
Сакълайма	83
Ёлкала	85
Кёкаланы джууабы	85
Сени кёзлеринг	87
Бир ышарыу	88
Кёгюрчюнле	89

Азамат Алимович Сулейманов

ГОРЫ — БРАТЯ

Стихи и песни

На карачаевском языке

96 стр. без иллюстр.

Редактор Д. Х. Кубанов.

Художник К. - М. М. Нурмагомедов.

Художественный

редактор М. П. Бертник.

Технический

редактор Э. Т. Агирбова.

Корректор А. И. Семенов.

*

Сдано в набор 13 - V - 1967 г.
Подписано в печать 7 - IX - 1967 г.
Формат 6(х921/32. Печ. л. 3.
Уч.-изд. л. 2.2. Тираж 650 экз.
ВУ 43667 Заказ № 2427.
Цена 24 коп.

*

Карачаево-Черкесское
отделение
Ставропольского книжного
издательства.
г. Черкесск,
ул. Ленина 38.
Карачаево-Черкесская
областная типография,
г. Черкесск, Первомайская, 47.

*

7—4—3

10—67

БАГЪАЛЫ ОКЪУУЧУЛА!

Бу китабны магъанасыны, джарашдырылгъаныны юсюнден келюгюзге келгенни издательствогъа джазарыгъызны тилейбиз.

Бизни адресибиз: г. Черкесск,
ул. Ленина, 38.

Багъасы 24 кап.

СТАВРОПОЛЬ КИТАБ ИЗДАТЕЛЬСТВОНУ
КЪАРАЧАЙ-ЧЕРКЕС БЁЛЮМЮ
ЧЕРКЕССҚ—1967